

Kurzusleírás (tematika)

Kurszus neve: Speciális elméleti ismeretek/ Biblia és művészet				
A kurszus oktatója/i, elérhetősége(i): Szentpéteri Márton, szem@mome.hu				
Kód: B-AE-502-E	Tantervi hely: ESBA	Javasolt félév: 2-5	Kredit: 5	Tanóraszám: 5 Egyéni hallgatói munkaóra: -
Kapcsolt kódok:	Típus: szeminárium, illetve előadás vegyesen	Szab.vál-ként felvehető-e? Igen	Szab.vál. esetén sajátos előfeltételek: -	
A kurszus kapcsolatai (előfeltételek, párhuzamosságok):				
<p>A kurszus célja és alapelvei:</p> <p>A <i>Laikus bibliaolvasás</i> című óra elsőrendű célja, hogy a zsidó-keresztény, görög-latin kultúrkör kulcsszövegéhez közelebb hozza a hallgatókat, akik ily módon konkrét, mindennapi gondjainkat is értintő, életszerű szövegelemzések segítségével értelmezhetik a ma a legtöbbször csak felületesen, rosszabb esetben egyenesen képmutatóan emlegetett felvilágosult európai hagyományt. A kurszus alapelve szerint egyéni és kollektív identitásaink közös műveltségre, közös szöveghagyományra, ha tetszik, narratológiai értelemben közös mitológiára támaszkodnak. A bibliát ebben a szellemben, Kenneth Burke, Kyle Keefer és Northrop Frye nyomában irodalmi műként olvassuk a szemináriumon - ez azonban csak a szekuláris egyetemi tér kollektív olvasási módja, amelyik viszont az egyéni meggyőződéseket nem írhatja felül. Egyetértünk tehát azzal a felfogással, amelyik szerint az egyetemes emberi jogokat tiszteletben tartó állampolgári tudat nélkülözhetetlen pillére európaiságunknak, ugyanakkor citoyen voltunk önmagában mégsem elegendő az európai identitás megteremtéséhez, amelyik Roger Scruton felfogásában emellett, és ezzel összhangban a szókratészi ironiára és a jézusi megbocsájtás intézményére épülhet. A kurszus így a legteljesebb lelkiismereti szabadság tiszteletben tartásával és a kölcsönös tolerancia gyakorlásának igényével nyit teret a világnézeti párbeszéd békés megvalósításához. Az evangéliumok értelmezését mindig képzőművészeti feldolgozások elemzésével egészítjük ki a tárgyalt problémák szemléletessé tételének igényével.</p> <p><i>A tárgy tantervben jelzett általános célja, hogy a hallgató egyéni tanulási céljaihoz, tanulási tervének megvalósulásához hozzájáruljon kitekintésre adva lehetőséget saját szűkebb szakterületének határain túlra; vagy további elmélyülésre ad lehetőséget egy adott probléma vizsgálatában.</i></p>				
Tanulási eredmények (fejlesztendő szakmai és általános kompetenciák az általános tanterv szerint kurzívval):				
Tudás: Ismeri az evangéliumok forrástörténetét, kulcstörténeit, illetve alapvető példázatait, s azokat önállóan értelmezni tudja. Ismeri az európai művészet bibliai vonatkozásainak főbb összefüggéseit. Tisztában van a szekularizáció (vs. szekularizmus), a laicizmus, a vallás és a hit koncepcióival, illetve a tipológiai kritika, a történeti Jézus-kutatás, illetve a bibliakritika alapfogalmaival.				
<i>Érti a szűkebb szakterületén kívüli, szélesebb összefüggéseket, felvetéseket, megközelítéseket. Ismer szakterületén túli, szélesebb problémavilágokat, megközelítéseket, megoldásmódokat.</i>				
Képesség: Képes arra, hogy belépjen a békés világnézeti párbeszéd mozgásterébe.				
<i>Szakterületén túli, szélesebb gondolkörökben tájékozódik. Kommunikál szakterületén túli, szélesebb gondolkodásmóddal rendelkezőkkel.</i>				

Attitűd: Törekszik arra, hogy saját meggyőződését mindig nyitva tartsa a változásra. Ennek érdekében nyitott a másként gondolkodás, első látásra akár számára nem vonzó formáira is. Hagyománytiszteletét mindig innovatívan és kreatívan kezeli, elutasítja a dogmatikus álláspontokat és a lelkiismereti szabadság messzemenő tiszteletben tartásával, illetve a kölcsönös tolerancia jegyében vitázik.

Szakterületén túli, szélesebb gondolkörökben tájékozódik. Kommunikál szakterületén túli vagy szélesebb gondolkodásmóddal rendelkezőkkel.

Autonómia és felelősségvállalás: Attitűdjének szellemében önállóan képes világnézeti kérdések artikulálására és vitára bocsátására.

Önállóan tájékozódik szakterületén túli ismeretekről. Együttműködik más gondolkörök képviselőivel.

A kurzus keretében szóba kerülő főbb témakörök, témák:

- 1., A karácsonyi ikon (ikonológiai alapismeretek)
- 2., Az európai hagyomány: zsidó-keresztény, görög-latin kultúrkör (pozicionálás: olvasósze­minárium a világnézeti párbeszédért)
- 3., Szekularizáció, szekularizmus, laicizmus, posztse­kularizáció, hit, vallás: *religio* vagy *confessio*? (fogalomtisztázás)
- 4., Kánon és tipológia, a zsidó és a keresztény hagyomány, Tanakh és Újszövetség
- 5., Bibliakritika: Spinoza *Teológiai-politikai értekezéséről*
- 6., Az *Újszövetség* mint irodalom
- 7., Jézus példázatai (a narratív igazságról)
- 8., A történeti Jézus
- 9., Az egzisztenciális Jézus
- 10., A passió (különös tekintettel az *Utolsó vacsorára*, az afikómán David Daubétől való értelmezésére és a Jn, 32-58-re)

Műalkotások, amelyeknek elemzésével foglalkozunk majd a félév során (tentatív lista):

- 1., Rubljov karácsonyi ikonja (1405)
- 2., Giuseppe Sanmartino *Leples Krisztusa* (1753)
- 3., Mantegna *Keresztrefeszítése* (1457-1459) és *Halott Krisztusa* (1475-1478)
- 4., Az ifj. Breughel *Golgotája* (1617)
- 5., Caravaggio: *Máté elhívása* (1600 k.)
- 6., Ámos Imre és Marc Chagall zsidó Jézusai (pl. *Szolnoki vázlatkönyv*, 1944; ill. *Fehér keresztrefeszítés*, 1938)
- 7., Leonardo *Utolsó vacsorája* (1494-1498)
- 8., A Belvárosi Tabernaculum (1507)
- 9., A Vedele-kereszt (Antonio Vedele – Giuseppe Albrizzi: *Croce Pettorale del buon Pastore*, é. n.)
- 10., Piero della Francesca: *Jézus megkeresztelése* (1440-1460 k.)
- 11., Mantegna és Bellini *Gecsemánija* (1455-6 k., illetve 1458-60)
- 12., Idősb. Pieter Breughel *Keresztelő Szent János prédikációja* (1559)

Tanulásszervezés/folyamatszervezés sajátosságai:

Klasszikus szemináriumok és előadások váltakozása – felvezető vitaindítók, viták, szoros olvasás, prezentációk, OMHV-megbeszéléssel az év végén

Értékelés:

Az év végi érdemjegy a max. tízperces órai prezentáció (50%) és a – kb. 10-15 000 n hosszúságú – szemináriumi dolgozat, illetve kutatási beszámoló (50%) értékeléséből áll össze, alapvetően a *kiválóan megfelelt* (jeles, 5), *megfelelt* (közepes, 3) és *nem felelt meg* (elégtelen, 1)

érdemjegy-rendszer szerint. A szemináriumi dolgozatot a vizsgaidőszak első felében kell majd leadni előreláthatóan.

Kötelező irodalom:

A *Biblia*, illetve ezen belül az *Újszövetség* bármilyen kiadása. (Javasolt az *Újszövetség* 2017-ben, Pannonhalmán kiadott, Simon Tamás László-féle fordítása, illetve a *Zsoltárok könyve* ugyanott, 2020-ban megjelent verziója ugyancsak Simon Tamás László tolmácsolásában.)

Ajánlott, válogatott irodalom:

Andrei Pleșu, *Jézus példázatai: Az elmesélt igazság* (Kolozsvár: Koinónia, 2019)

Craig G. Bartholomew - Michael W. Goheen, *A nagy történet: Hogyan találjuk meg a küldetésünket a Biblia elbeszélésében?*, ford. Kóczyán Viktória (Bp.: Magyar Bibliatársulat, 2018)

David Flusser, *Jézus: Az ókori zsidó történelem és irodalom tükrében* ford. Szénási Sándor (Bp.: Múlt és Jövő, 1995)

Jaroslav Pelikan, *Jesus Through the Centuries: His Place in the History of Culture* (London-New Haven: Yale University Press, 1999)

John Barton, *A History of the Bible: The Book and Its Faiths* (London: Penguin, 2020)

John Carroll, *Jézus, a Létező*, ford. Gyárfás Vera (Budapest: Typotex, 2009)

Kyle Keefer, *The New Testament as Literature: A Very Short Introduction* (Oxford: Oxford University Press, 2008)

Northrop Frye, *Kettős tükör: A Biblia és az irodalom* (Bp.: Európa Kiadó, 1996)

Richard Bauckham, *Jesus: A Very Short Introduction* (Oxford: Oxford University Press, 2011)

Roger Scruton, „Megbocsátás és irónia,” ford. Bendl Vera, 2000, 2009/4. <http://ketezer.hu/2009/04/megbocsatas-es-ironia/>

Vermes Géza, *A zsidó Jézus: Ahogy egy történész az evangéliumokat olvassa* (Bp.: Osiris, 2005)

Máshol/korábban szerzett tudás elismerése/ validációs elv:

-

Tanórán kívüli konzultációs időpontok és helyszín:

Fogadóóra időpontja, helyszíne: TBD / hálózaton. A kapcsolatfelvétel módja: előzetes bejelentkezés e-mailen.